

DOI: 10.19195/2082-8322.9.2

Renata Rusin Dybalska

ORCID: 0000-0002-1738-5985

Charles University

Prague

"From window cleaner to cardinal"*: The story of an extraordinary media image

For years Czechs have considered themselves and have been perceived as the most atheistic nation in Europe. It is one of the characteristics that are almost automatically associated with this nation, alongside with beer and the nation's cheerful nature, thus, constituting the core of a stereotypical Czech.¹ Czech attitude towards religion is deeply rooted in history. It stems from their experience of religious wars, forced re-catholization, strong secularizing processes, and, last but not least, the persecution in communist times.² All these factors combined resulted in the current Czech attitude towards religion, which is mainly indifferent. They treat the question of denomination as everyone's private business. This hierarchy is also reflected in the information

* This phrase comes from the title of an article published on 18 March 2017 in the Catholic weekly *Niedziela*: "Kard. Vlk — od czyściciela okien do kardynała" [Card. Vlk — from window cleaner to cardinal], <http://niedziela.pl/arttykul/27758/Kard-Vlk---od-czyszciciela-okien-do> (accessed: 1.07.2017). All citations translated from Polish or Czech included in this article are in the author's own translation.

¹ For more on the stereotype of the Czech see: A. Kroh, "The Pole and the Czech: Two brothers", [in:] *Stereotypes and Nations*, ed. T. Walas, Kraków 1995, pp. 45–48; A. Měšťan, "The Czech stereotype of Czechs compared with Czech stereotypes of Poles", [in:] *Stereotypes and Nations*, ed. T. Walas, Kraków 1995, pp. 35–44. It has also been confirmed by recent studies, compare: E. Gołąbek, J. Kulesza, B. Rygiel, "Śsiedzi. Stereotyp Czecha na podstawie badań społecznych i źródeł internetowych", *Świat i słowo*, 2013, no. 2, pp. 265–271.

² For more on that topic see e.g.: H. Kaczmarek OP, "Uwarunkowania historyczno-kulturowe relacji Kościół-państwo w Republice Czeskiej", [in:] H. Kaczmarek OP, *Czechy. Kościół i państwo*, Kraków 2016, pp. 51–151.

flow on the topic. It rarely happens that the Czech public opinion gets involved for a longer period of time in a discussion about issues related in any way to religion and, if it happens so, it is usually not a narrative favourable to the Church, as it was demonstrated, for example, in the case of church property restitution.

The purpose of this study is to examine the notorious Czech atheism from the perspective of Czech media, namely the national dailies.³ It is important to stress that they all have target audiences with different views and opinions, and are not Catholic in their profile. This does not mean, however, that such media do not exist in the Czech Republic. Quite the contrary.⁴ The presented analysis was based on a corpus of texts that was generated by the author and comprised 63 press articles published from 23 January to 26 March 2017.⁵ They served as the foundation to recreate an extraordinary, at least from the perspective of the stereotype mentioned in the introduction, media image, showing the final months in the life of a similarly extraordinary man, cardinal Miloslav Vlk.

“Kluk z vesnice” (A village boy)⁶

Let us begin with a short introduction of the protagonist of the media image in question. He was born on 17 May 1932 in Líšnice, Southern Bohemia. His life path many a time was affected by the political situation at home, thus, reflecting the fate

³ These are: *MF DNES*, *Lidové noviny*, *Právo*, *Hospodářské noviny*, *Deník*, *Blesk*.

⁴ Catholic magazines: *Katolický týdeník* (<http://www.katyd.cz/>), *Světlo* (<http://www.maticecm.cz/index.php?act=index>), *Teologické texty* (<http://www.teologicketexty.cz/>, till 2015), *Salve* (<https://salve.op.cz/>), *Milujte se!* (<http://www.milujte.se/>), *AD* (until 2008), *In!* (www.in.cz/, for young girls), *Tarsicius* (www.tarsicius.cz/, for altar boys). Since 2006 *TV Noe — Televize dobrých zpráv* (Good News TV) has been broadcasting (<http://www.tvnoe.cz/>). Shows with a focus on religious topic are also regularly broadcast by the Czech National Radio where you can e.g. listen to a live stream from a Holy Mass from various locations in the Czech Republic — <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/portal/> (accessed: 1.07.2017).

⁵ In order to further explain or explore certain issues, earlier or later press articles will be used as well, in most cases taken from the same sources.

⁶ All subheadings in the text have been taken from the analyzed articles: “Kluk z vesnice” from “‘Jako by se připojil k pochodu na smrt’. Vlk zůstává na lůžku, je vyčerpaný”, http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/452310/jako-by-se-pripojil-k-pochodu-na-smrt-vlk-zustava-na-luzku-je-vycerpany.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017); “Stav kardinála Vlka je vážný” from “Stav kardinála Vlka je vážný”, <http://www.katyd.cz/clanky/stav-kardinala-vlka-je-vazny.html> (accessed: 1.07.2017); “Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil. Pečovatelé prosí o modlitbu” from “Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil. Pečovatelé prosí o modlitbu”, http://zpravy.idnes.cz/nemoc-kardinala-miloslava-vlka-dzq-/domaci.aspx?c=A170217_222308_domaci_neh (accessed: 1.07.2017); “Zemřel kardinál Miloslav Vlk” from “Zemřel kardinál Miloslav Vlk”, <https://www.novinky.cz/domaci/432494-zemrel-kardinal-miloslav-vlk.html> (accessed: 1.07.2017); “Pohřeb kardinála Vlka: rozloučit se přišly tisíce lidí, nechyběli členové vlády” from “Pohřeb kardinála Vlka: rozloučit se přišly tisíce lidí, nechyběli

of the Catholic Church in Czechia. After his graduation, having successfully passed exit exams after secondary school in 1952, he was refused the permission to study at university, so he took a job as a blue-collar worker in a factory. Even though he was already thinking about becoming a priest, still he did not choose to apply to a seminary, since all such facilities had been closed by the authorities, and the only one still open was not approved by the Vatican. When the political winds shifted, he graduated from the Faculty of Arts at Charles University in Prague with a degree in history and archival science, and only then was he accepted at the Theology Faculty in Litoměřice. In 1968 he was ordained a priest. Because of his views and opinions, he was appointed to serve in small parishes in the Bohemian Forest (Šumava) and Rožmitál pod Třemšínem. Ten years later state authorities banned him from priesthood. He worked as a manual worker, for example, cleaning shop windows, and in 1986 he finally managed to get a job in the archives of a bank. However, during all this time he remained an active member of the underground Church. In January 1989 he received permission to perform his priestly ministry again. He was appointed a bishop in České Budějovice and in spring of 1991 he became the 35th Archbishop of Prague, and at the same time the 23rd Czech Primate of the Catholic Church. As his motto for all his actions he chose the following words from the Gospel of John: "That all of them may be one".⁷ In April 1993, as the first representative from Central Europe, he was elected the President of the Council of European Bishops' Conferences, which he headed until 2001. In October 1994 Pope John Paul II made him a cardinal. He was the head of the Czech Catholic Church until February 2010, when he was succeeded by Dominik Duka.

Cardinal Vlk's achievements include social and charity projects of the Church and ecumenical cooperation. In 1993 he became the chair of the Jan Hus Legacy Committee and thanks to his efforts Jan Hus was recognized by Pope John Paul II as a reformer of the Church. He welcomed the head of the Catholic Church in Czechia three times: in 1995 and 1997 when it was his friend, John Paul II, and in 2009 — Benedict XVI in whose election Vlk personally participated. Vlk himself was, however, highly critical of his own work. He complained about insufficient cooperation and understanding on the part of Czech politicians, which resulted in the tug of war regarding the restitution of church property or the lack of a concordat.⁸ Even when he retired, he still took active part in the social and political life of the country, openly criticizing even the most important state figures. He used to inform the general public about

členové vlády", http://www.denik.cz/z_domova/pohreb-kardinala-vlka-lide-se-schazeji-na-hrade-musi-projit-kontrolou-20170325.html (accessed: 1.07.2017).

⁷ Gospel of John 17:21.

⁸ More on evaluation of the activities and work of cardinal Vlk as the Czech Primate see e.g.: "Kardinál Vlk: Nejlepší spolupráce byla s Pithartem, po něm už to bylo jen horší", <https://archiv.ihned.cz/c1-46121130-kardinal-vlk-nejlepsi-spoluprace-byla-s-pithartem-po-nem-uz-to-bylo-jen-horsi> (accessed: 1.07.2017).

his activities and views, for example via his website: www.kardinal.cz. He received a number of Czech and international awards and distinctions, for instance in 1999 he was awarded the German Grand Cross of Merit for his contribution to the Czech and German reconciliation, and in 2002 president Vaclav Havel awarded him the Order of Tomáš Garrigue Masaryk, not to mention numerous *honoris causa* doctorates, for example at the Benedictine University, University of St. Thomas — 1992–1993, Papal Academy of Theology in Cracow — 2001, Opole University — 2002.⁹

“Stav kardinála Vlka je vážný” (Cardinal Vlk’s condition is serious)

First media releases that shaped the analyzed image were published by Czech media on Monday, 23 January 2017. A direct impulse and at the same time the basic, at least at that stage, source of information for the media was the statement posted the day before, that is, on Sunday, 22 January 2017 on the cardinal’s website: “Informace o zdravotním stavu pana kardinála Vlka”.¹⁰ The report outlines how the health problems of the cardinal developed, including medical information and diagnoses made by the doctors. It also offers a description of how the patient reacted to the news and expresses gratitude to everyone who helped him.

Here is a selection of newspaper headlines published on 23 January 2017:

- “Kardinál Vlk je vážně nemocný, má rakovinu plic”,¹¹ *Lidové noviny*;
- “Kardinál Miloslav Vlk má rakovinu plic, připravuje se na chemoterapii”,¹² *MF Dnes*;
- “Kardinál Vlk trpí rakovinou plic. Bývalého pražského arcibiskupa nyní čeká chemoterapie”,¹³ *Hospodářské noviny*;
- “Kardinál Vlk má rakovinu. Z plic se rozšířila do kostí, se smrtí se smířil”,¹⁴ *Blesk*.

From the very beginning the constructed image had a transparent, open message: the audience is informed about *who* is suffering from *what*. In line with the profile of quoted dailies, the most dramatic message was delivered by tabloids (*Blesk*), although

⁹ There have been many publications about the life and views of cardinal Miloslav Vlk, both in Czechia and abroad. See e.g.: J. Zajíc, *Rozhovory s kardinálem Miloslavem Vlkem*, Praha 1997; B. Pirnosová, *Koho má za zády? Čtyřicet dramatických let kardinála Miloslava Vlka*, Praha 2002; J. Zajíc, *Bůh blízký, V rozhovoru s kardinálem Vlkem*, Praha 2012; A. Boudre, *Laveur de vitres et archeveque. Biographie de Mgr Miloslav Vlk*, Paris 1994; A. Boudre, *Miloslav Vlk a Praga un lavavetri diventa arcivescovo*, Roma 1994; M. Vlk, *Czas dojrzewania. Dietlinde Assmus rozmawia z arcybiskupem Pragi*, Warszawa 1995.

¹⁰ “Report on the health condition of cardinal Vlk”. Full text of the statement: <http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=903> (accessed: 1.07.2017).

¹¹ “Cardinal Vlk seriously ill, he is suffering from lung cancer”.

¹² “Cardinal Miloslav Vlk has lung cancer, he is preparing for his chemo”.

¹³ “Cardinal Vlk has lung cancer. The former Archbishop of Prague to undergo chemo”.

¹⁴ “Cardinal Vlk has cancer. It metastasized from lungs to bones, he came to terms with death”.

in this particular case one can hardly speak about any scale of the drama. Let us explore one of the referenced articles: "Kardinál Vlk je vážně nemocný, má rakovinu plic" (see Appendix 1 for the full text).¹⁵

The provided information allows for a very precise, sometimes even extremely detailed reconstruction of the whole calendar of the disease. The first problems occurred in spring 2016. Initially it was a pain in the arms. Spa treatments did not help, the condition was deteriorating: the cardinal was now suffering also from vertigo and his arm was swollen. The situation got very dramatic on Christmas Eve when the cardinal, instead of attending the Midnight Mass, was taken to hospital due to some heart problems. His rehabilitation was planned for January, however, the bronchoscopy confirmed the worst diagnosis: lung cancer with bone metastases. Finally, it informs the reader that the patient is not hospitalized anymore, but is staying in a nursing home in a parish in one of Prague's districts, Karlín, awaiting the therapy developed by his oncologists.

It is worth noting that all the above information was provided by different sources. The author of the article refers to the already mentioned report from the cardinal's website, as well as to his secretariat. One of the sources is the protagonist himself, who thus from the very start becomes the co-author of the emerging media image.

The nursing home where the cardinal was placed was not chosen randomly. He saved the Karlín parish twice. First time, it was when the parish was bound to be dissolved after 1989, the second time in 2002, a year that was dramatic for Prague because of flooding. This is when cardinal Vlk, as the acting primate, in his work dungarees and a shirt, arrived to help hands-on with removing the effects of the flood, for example in the flooded Karlín Cyril and Methodius Church.¹⁶

Information about the cardinal's disease stirred common interest and became a widely commented topic. The party in question, as we learn from the article above, accepted his condition and realized that he had not paid proper attention to his health. Also, in line with his practised world-view, for him death was merely the end of the earthly stage of his life. The reactions of most Czechs were moderate. They generally included "get well soon" messages and supportive comments not to give up the fight against the disease. These are some of the comments that formed the discussion under the article analyzed above:

— "Milý pane kardinále, přeji Vám mnoho sil pro uzdravení!" (L. Wellner, 23.01.2017, 11:07);

— "Pane kardinále, hodně štěstí a brzké uzdravení přeji. Lidí jako Vy mít církev více, byla by zcela jinde" (S. Hammer, 23.01.2017, 11:17);

¹⁵ "Kardinál Vlk je vážně nemocný, má rakovinu plic", http://www.lidovky.cz/kardina-vlk-ma-rakovinu-0vu-/zpravy-domov.aspx?c=A170122_222057_In_domov_jho (accessed: 1.07.2017).

¹⁶ More on the topic see: "Kardinál Vlk: 'Volají mi stovky lidí'. V Karlíně s nemocí nebojuje náhodou", http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/445534/kardinal-vlk-volaji-mi-stovky-lidi-v-karline-s-nemoci-nebojuje-nahodou.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017).

- “p. Vlk, držím palce!” (J. Novotný, 23.01.2017, 10:39);
- “Přeju vám hodně sil, pane Kardinále..” (J. Denemark, 23.01.2017, 9:23);
- “Přeji mu uzdravení. A kdyby se mu mělo tady všechno podělat, tak teda ten nejšťastnější happyend” (v. čajka, 23.01.2017, 8:57);
- “Než sem přijdou hyeny: Přeji panu Kardinálovi úspěšnou léčbu” (M. Janáková, 22.01.2017, 22:50).¹⁷

The news of cardinal Miloslav Vlk's condition also reached Vatican. Since the cardinal made it his priority to personally reply to each message or phone call, his line was always busy. And so when Pope Francis tried to reach him on the phone three times to no avail, he left the following message on the answering machine: “Milý kardinále Vlku, tady papež František, volám, abych vás pozdravil a ujistil vás, že se modlím za vaše zdraví. Velké objetí! Ať vám Pán požehná”.¹⁸

When the cardinal returned the call to thank for the greetings and kind memory, the pope assured him that he was in his thoughts and that he was praying for him.

It is also mostly the same tabloid media that revealed the details of how the care of the patient was organized. In one of the accounts we read that the cardinal stayed in one room with the Karlin parish priest, Miroslav Cúth who was administering his medicines and injections. The priest was also helping him prepare simple meals, serving cardinal's favourite pâté that he would usually wash down with some white chicory coffee.¹⁹ Also, the current Czech primate, cardinal Dominik Duka did not forget about his predecessor and was visiting him in hospital.

“Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil. Pečovatelé prosí o modlitbu” (Cardinal Vlk's condition deteriorating. Caregivers ask for prayers)

The described media image includes a rather unusual element, namely the events of the night of 17 and 18 February 2017. Let us analyze them in light of one of the articles: “Vnitřní krvácení a převoz do nemocnice: Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil” (see Appendix 2 for the full text).²⁰

¹⁷ “Kardinál Vlk je vážně nemocný...”

¹⁸ “Dear Cardinal Vlk, it's Pope Francis calling. I want to give you my best and assure you that I pray for your health. Hugs! And God bless you”. For more on the topic see article: “Modlím se za vaše zdraví, volal papež František nemocnému Vlkovi”, http://zpravy.idnes.cz/papez-frantisek-volal-nemocnemu-vlkovi-fcu-/domaci.aspx?c=A170130_213222_domaci_jol (accessed: 1.07.2017).

¹⁹ More on the topic here: “Kardinál Vlk se s rakovinou uchýlil na faru: Trápí ho bolesti i mrazy!”, <http://www.ahaonline.cz/clanek/zhave-drby/129699/kardinal-vlk-se-s-rakovinou-uchylil-na-faru-trapi-ho-bolesti-i-mrazy.html> (accessed: 1.07.2017).

²⁰ “Vnitřní krvácení a převoz do nemocnice: Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil”, <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/450904/vnitri-krvaceni-a-prevoz-do-nemocnice-stav-kardinala-vlka-se-prudce-zhorsil.html> (accessed: 1.07.2017).

The referenced article supports the narrative and the presentation of the events we have seen so far. Thanks to the account of the Karlin parish priest, Miroslav Cúth, we learn about the dramatic course of events from the previous night. Due to post-chemotherapy complications — internal bleeding, the cardinal, who had been hospitalized for a few days, was under direct life threat. Fortunately, the doctors managed to contain the danger, which the parish priest considered a miracle. The second part of the article also stresses the gravity of the situation and reported events. This is where we learn that the general curate, Zdenek Wasserbauer called upon the faithful to pray for the recovery of the patient, while the Cesta 121 organization posted a special entry on their Facebook profile, later quoted in the article. Short information about the life of Miloslav Vlk and the course of the illness he was fighting against is accompanied by the news of crowds of the faithful, visiting the Karlin parish in Prague.

One should also mention that the protagonist of the covered media image decided to comment on the situation as well. In a message posted on his website, dictated to his associates, not only did he share the details of his condition with the general public, but also thanked for all the support he was receiving:

Drazí bratři a drahé sestry, vážení přátelé, v těchto dnech se moje zdravotní situace vlivem chemoterapie velice zhoršila. Začalo krvácení z dvanácterníku do prostoru břišního. [...] Děkuji vám všem a každému osobně, všem věřícím Arcidiecéze pražské, za vlnu modliteb, přímluv i solidarity, která přivolává blízkost Boha v této situaci. [...] V současné době je mi lépe, bolesti nepocituji, přesto lékaři vidí moji situaci jako velmi vážnou a vyzývají k trpělivosti.²¹

The readers are constantly updated on the condition of the cardinal, but also on his fight with the illness. The sources recruit from his closest circle: they are people who help him or look after him. One of them is Antonín Randa from the abovementioned organization Cesta 121, which assists elderly priests in need. The cardinal and he had been friends for 20 years. According to his account, the patient was exhausted, however, he was enduring his ailments with dignity. He also found strength in the picture of the suffering Christ, which he kept on his bedside table. Randa admitted that they had been receiving a lot of support, encouragement and assurances of prayer, not only from Czechia, but from abroad as well.²² Another close friend who was looking after the cardinal was his assistant, sister Magdalena, who years ago, as a little girl received a rosary from him. She too stressed the enormous courage with which the cardinal was facing his illness and revealed that despite his difficult situation he managed not to lose his spirits.²³ Words of encouragement and support can also be

²¹ Full text available at: "Osobní vzkaz pana kardinála Vlka", <http://www.kardinal.cz/index.php?cm-d=article&articleID=907> (accessed: 1.07.2017).

²² For more on this topic see: "Jako by se připojil k pochodu na smrt'...".

²³ For more on the topic see: "Kardinál Vlk je velmi slabý, ale už netrpí, říká jeho ošetřovatelka", http://zpravy.idnes.cz/kardinal-vlk-asistentka-rozhovor-rakovina-f27-/domaci.aspx?c=A170226_210730_domaci_neh (accessed: 1.07.2017).

found in comments posted under the quoted articles. They are posted even by those who do not hide that they don't believe in God:

— “Před několika léty pan (tehdy ještě) kardinál Vlk světil mým známým v Radotíně zvon. Prožila jsem nezapomenutelné chvíle s tímto úžasným mužem. Bůh mu dopřej klidné spočinutí” (Eva Kaplanova, 27.02.2017, 12:06);

— “Když to napíšu hodně drsně, tak to zatím s tím Bohem moc nevychází... Nezdá se, že by ho zrovna šetřil — bohužel...” (Martin Sedláček, 27.02.2017, 13:13);

— “Ta nemoc je hrozná a bolestivá. Dost mých příbuzných na ni zemřelo. Přesto, že jsem ateista, kardinálovi Vlkovi přeji uzdravení nebo alespoň ztišení bolesti” (Vladimír Novák, 27.02.2017, 10:50);

— “Tak uzdravení už asi těžko, ale důstojný odchod si zaslouží. A to jsem též ateista” (Milena Kloučková, 27.02.2017, 10:55).²⁴

“Zemřel kardinál Miloslav Vlk” (Cardinal Miloslav Vlk dies)

However, not even a month after the Prague miracle, devastating news comes through. Cardinal Miloslav Vlk dies on 18 March 2017. Let us have a look at an article informing about this event: “Zemřel kardinál Vlk. České katolíky vedl 18 let, politiky neměl rád” (see Appendix 3 for the full text of the article).²⁵

It was the cardinal's successor, primate Dominik Duka who informed the general public about the death of cardinal Miloslav Vlk through social media channels. Let us review the structure of this short message. It starts rather officially. We learn that the protagonist of our media image has just finished his “life-long fight for human freedom and tolerance”. The second part of the message is more personal and far less official. The primate refers to his predecessor by his first name, “Mílo”, saying that “he will miss him”. Thanks to the abovementioned Antonín Randa from the Cesta 121 organization we learn what the final days in the life of the cardinal looked like: he was weak, he barely received any visits. The following part of the article provides an overview of the reactions of the top politicians in the country to the event in question. They are generally official in their nature: prime minister Bohuslav Sobotka referred to the late cardinal as to “a respected man who was not afraid to follow his conscience”, while the president's press secretary talked about “a man of deep faith and strong, uncompromising views”. Andrej Babis, a more casual leader of one of the ruling parties, ANO, said Vlk was “a brave guy with strong principles whom he respected a lot”. The most personal message came from the Minister of Culture,

²⁴ All comments taken from the discussion under the article: “Kardinál Vlk je velmi slabý...”.

²⁵ “Zemřel kardinál Vlk. České katolíky vedl 18 let, politiky neměl rád”, http://zpravy.idnes.cz/ne-krolog-kardinal-miloslav-vlk-dm7-/domaci.aspx?c=A170217_230535_domaci_jav (accessed: 1.07.2017).

Daniel Herman for whom the late cardinal was "not only a boss, but also a great, spiritual friend, a second father". The two final parts of the text outline the life path of the cardinal. They present crucial events from his life and pastoral work, mainly as the Czech primate. The author emphasizes that the late cardinal was very active even when he resigned from his function and that he was not afraid to be openly critical of certain events or people.

Practically every article about the death of the cardinal, as well as each reaction to this event by various personalities, included a section recalling the story of his life. Moreover, the condolences and tributes arriving from abroad demonstrated that we are dealing here with somebody who was important for the Czech society, and who was at the same time well-known and recognized internationally. The German DPA agency emphasized the important role that cardinal Vlk played in the Czech and German reconciliation, the French AFP agency reminded about his activities in the underground Church and that he headed the Council of European Bishops' Conferences, Slovak media wrote about his role in the case of archbishop Róbert Bezák.²⁶ Also the Polish media contributed here, emphasizing the strong links between the cardinal, Poland and Poles. Polish primate, archbishop Wojciech Polak referred to the late cardinal as to "a prominent figure in this part of Europe" and "one of the pillars of the Czech Republic".²⁷ Pope Francis sent a special telegram with condolences from the Vatican.²⁸

Tabloids reported the details of the final moments in the cardinal's life. We learned that he died in the hospital, and not in his beloved Karlin, and in his final moments he called upon the "Most beautiful of the kings".²⁹ Speculations began about what the funeral would be like, where it would happen, who would attend.

²⁶ Archbishop of Trnava was dismissed on 2 July 2012 without cause. In his dispute with the Vatican, cardinal Vlk took the side of the archbishop. In 2015, he helped him get an audience with Pope Francis.

²⁷ "Nie żyje kard. Miloslav Vlk. 'Kościół i czeskie społeczeństwo traci człowieka wielkiej duchowości'" [Card. Miloslav Vlk dies: "Church and Czech society lose a man of profound spirituality"], <http://wpolityce.pl/kosciol/332025-nie-zyje-kard-miloslav-vlk-kosciol-i-czeskie-spolczenstwo-traci-czlowieka-wielkiej-duchowosci?strona=2> (accessed: 1.07.2017).

²⁸ Compare e.g.: "Zemřel kardinál Miloslav Vlk", <https://www.novinky.cz/domaci/432494-zemrel-kardinal-miloslav-vlk.html>; "Zemřel kardinál Miloslav Vlk. Dobojoval svůj celoživotní zápas za lidskou svobodu a toleranci, napsal Duka", <https://archiv.ihned.cz/c1-65663640-zemrel-kadinal-miloslav-vlk-dobojoval-svuj-svuj-celozivotni-zapas-za-lidskou-svobodu-a-toleranci-napsal-duka> (accessed: 1.07.2017); "Nie żyje kard. Miloslav Vlk...".

²⁹ More on the topic here: "Kardinál Vlk zemřel na rakovinu. Před smrtí šeptal o králi, truchlí i papež", http://www.ble.sk.cz/clanek/zpravy-udalosti/456951/kardinal-vlk-zemrel-na-rakovinu-pred-smrti-septal-o-krali-truchli-i-papez.html?utm_source=ble.sk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017).

“Pohřeb kardinála Vlka: rozloučit se přišly tisíce lidí, nechyběli členové vlády” (Cardinal Vlk’s funeral: Thousands come to say goodbye including government officials)

Already on Monday, 20 March 2017 the Prague Archbishopric informed the general public about the key issues connected with the funeral ceremony. It was announced that the coffin with the cardinal’s body would be displayed in two places: on Thursday from 5 p.m. to 9 p.m. at St. Vitus Cathedral in Prague, where the final farewells would happen, and then on Friday from 3 p.m. to 9 p.m. in St. Benedict Church at Hradčany. The funeral was scheduled for Saturday at 11 a.m.³⁰ The press secretary of the archbishopric announced that it would be a common liturgy without any unnecessary pompousness, so disliked by cardinal Vlk. All willing to participate in the ceremony had to adjust their schedules to the announced times, e.g. the party *Starostové a nezávislí* (Association of Mayors and the Independent) decided to change the program of their pre-election party conference, because both the members of the association and invited guests wished to attend the funeral. Rumours about Pope Francis arriving to the ceremony appeared.³¹ The only person declaring from the very beginning that he would not participate in the funeral was president Miloš Zeman. As stated by his press secretary, the president would send a sympathy wreath, because, according to the president, this was a sufficient way of paying his respects to the late cardinal. The press associates this decision with critical comments made by cardinal Vlk about the president’s actions;³² president’s opponents openly condemned the president’s decision.³³

³⁰ Compare e.g.: “S kardinálem Vlkem se budou moci lidé rozloučit ve čtvrtek v katedrále a v pátek u karmelitek na Hradčanech”, <https://archiv.ihned.cz/c1-65665510-s-kardinalem-vlkem-se-budou-moci-lide-rozloucit-ve-ctvrtek-v-katedrale-a-v-patek-u-karmelitek-na-hradcanech> (accessed: 1.07.2017).

³¹ For more details see e.g.: “Vlkův pohřeb: Jeho rakev vystaví, květiny nahradí příspěvky. Dorazí papež?”, http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/457218/vlkuv-pohreb-jeho-rakev-vystavi-kvetiny-nahradi-prispevky-dorazi-papez.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017).

³² The cardinal criticized, e.g., the property settlement agreement concluded by his successor and the administration of the president and the president refusing to award the state decoration to an Auschwitz prisoner, Jiří Brady.

³³ For more on this topic see e.g.: “Prezident není pokrytec, vysvětluje Ovčáček, proč Zeman nepůjde na Vlkův pohřeb a pošle jen věnec”, <https://archiv.ihned.cz/c1-65665690-prezident-neni-pokrytec-vysvetluje-ovcacek-proc-zeman-nepujde-na-vlkuv-pohreb-a-posle-jen-venec> (accessed: 1.07.2017); “Kádrovák Zeman: Kardinál Vlk si mou přítomnost nezaslouží. Stačí věnec. Prezident klesá hloub”, [https://nazory.aktualne.cz/komentare/kadrovak-zeman-kardinal-vlk-si-mou-pritomnost-nezaslouzi-sta-r-b4c323020e2511e798c20025900fea04/](https://nazory.aktualne.cz/komentare/kadrovak-zeman-kardinal-vlk-si-mou-pritomnost-nezaslouzi-sta-ci-venec-prezident-klesa-hloub) (accessed: 1.07.2017). The president’s resentment towards the late cardinal found its outlet a few months later, when the head of state refused to grant the cardinal posthumously a state decoration, arguing that cardinal Vlk contributed to deepening the division between the state and the Church. For more on this topic see e.g.: “Zeman účelově lže o kardinálu Vlkovi,

On Thursday, 23 March, in St. Vítus Cathedral, one of most popular historic buildings in Hradčany (the castle district), access for tourists was very restricted, a fact thoroughly covered by the media. From early morning people started queuing in front of the entrance, wishing to pay their respects to the late cardinal and bid him farewell. Some media estimate there were as many as 3,000 attendees. One of the first people to come was the Minister of Defence, Martin Stropnický, who worked with the cardinal already as the ambassador in the Vatican. He brought a yellow rose to honour the deceased. Also, prime minister Bohuslav Sobotka arrived. Unfortunately, he was not be able to attend the ceremony, since he had a previously scheduled business trip to Rome at that time. The guard of honour by the coffin was held by scouts.³⁴

Let us analyze one of the articles describing the funeral ceremony: "Stovky lidí se rozloučily s kardinálem Miloslavem Vlkem. Jeho tělo bylo uloženo do hrobky ve sv. Vítu" (see Appendix 4 for the full text).³⁵

As we learn from the introduction to the article, more than 2,000 people attended the funeral ceremony. Participants included many representatives of the Czech and international clergy. There were also government officials present, represented by the Deputy Prime Minister and a number of ministers. The article provides an account of the course of the ceremony served by the key figures of the Czech Catholic Church. The funeral mass was celebrated by the Czech primate Dominik Duka, who talked about the difficult mission that had laid before the late cardinal and about the complex environment in which he had had to fulfill this mission. Bishop emeritus of Pilsen, František Radkovský gave a sermon before the burial. He talked about the life of cardinal Vlk in communist times. Funeral rites were headed by Jan Graubner, archbishop of Olomouc. During the Holy Mass in the cathedral, an excerpt from the will of the late cardinal was read, in which he bade his farewell to everyone and surrendered himself to the care and protection of God and Lady Mary. Please note that all referenced statements were only quoted or paraphrased by the author. After the ceremony the body of the deceased was left in the chapel of the metropolitan cathedral, where graves of other distinguished clergymen can be found. Finally, we

ovedlo vedení Paměti národa", <https://www.novinky.cz/domaci/440280-zeman-ucelove-lze-o-kardinalu-vlakovi-ovedlo-vedeni-pameti-naroda.html> (accessed: 1.07.2017).

³⁴ Compare e.g.: "Poslední pohled na kardinála Vlka. Rakev je ve svatém Vítu, přišli i politici", http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/458106/posledni-pohled-na-kardinala-vlka-rakev-je-ve-svatem-vitu-prisli-i-politici.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017); "Na rakev s kardinálem Vlkem stáli lidé na Hradě frontu. Kde ji vystaví dnes?", http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/458165/na-rakev-s-kardinalem-vlakem-stali-lide-na-hrade-frontu-kde-ji-vystavi-dnes.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017).

³⁵ "Stovky lidí se rozloučily s kardinálem Miloslavem Vlkem. Jeho tělo bylo uloženo do hrobky ve sv. Vítu", <https://archiv.ihned.cz/c1-65671900-kardinal-vlak-bude-pohrben-v-katedrale-sv-vita-misto-kupovani-kvetin-radeji-dejte-penize-na-charitu-radi-arcibiskupstvi> (accessed: 1.07.2017).

learned about the highlights of cardinal Miloslav Vlk's ministry, together with a short overview of his illness.

Other articles reveal more and more facts and details about the event in question. We learn that at 9 a.m. special entrances were opened for ceremony attendees. They were asked not to bring any flowers and rather to donate the money to a designated hospice. The ceremony was symbolically commenced by the sound of the Sigismund Bell, the biggest bell in the Czech Republic that can be heard ringing only on special occasions. The bell was ringing for 19 minutes to commemorate the 19 years of ministry of the cardinal deceased in his function of the primate. His family was represented by the 14-years-younger sister of the cardinal, Růžena together with some other relatives. There were a couple hundred clergymen at the funeral, and it took them over 15 minutes to enter the cathedral. They included, for example, the papal nuncio, Giuseppe Leanza who read a telegram from the pope before the coffin was laid in the grave. On behalf of society, the former chancellor of the Charles University, Ivan Wilhelm bade farewell to the late cardinal. The ceremony was broadcast live on a number of screens placed both in and outside the cathedral.³⁶

The funeral service was not the end of the ceremonies connected with the farewell of cardinal Vlk. As media reported, on 17 May, that is, on the birthday of the deceased, a special concert was planned in the Prague district of Karlin in the Cyril and Methodius Church, with performances by the Prague Castle Guards and Police Orchestra.³⁷

* * *

The reconstructed media image presented in this study was referred to as “extraordinary” in the title. The first reason why is the very fact that it made its way to the Czech media perception of the world. According to the stereotype mentioned in the beginning, Czechia is a country “living without God”,³⁸ and as the reporter Mariusz Szczygieł confirmed, it “deals pretty well with this fact”.³⁹ However, this does not mean that it is a topic completely absent from the public space or from the media. Quite the contrary, and the presented image is the best example to support it.

³⁶ Compare e.g.: “Lidé se v katedrále svatého Víta naposledy rozloučili s kardinálem Vlkem”, http://zpravy.idnes.cz/pohreb-miloslav-vlk-049-/domaci.aspx?c=A170324_170657_domaci_pas (accessed: 1.07.2017).

³⁷ Compare e.g.: “Na rakev s kardinálem Vlkem stáli lidé na Hradě frontu. Kde ji vystaví dnes?”, http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/458165/na-rakev-s-kardinalem-stali-lide-na-hrade-frontu-kde-ji-vystavi-dnes.html?utm_source=blesk.cz&utm_medium=copy (accessed: 1.07.2017).

³⁸ Fragment of the title of one of the chapters in M. Szczygieł's book: “Jak się Państwu żyje bez Boga?”, [in:] *Zrób sobie raj*, Wołowiec 2010, pp. 105–139.

³⁹ Here the author refers to stories and facts described specifically in the book by M. Szczygieł, *Zrób sobie raj* but also in his other works dedicated to this topic.

Of course, one can not claim that religious issues are present in Czech mass media on a daily basis,⁴⁰ however, it is also definitely wrong to assume that they are totally absent. Their place may not always be very exposed, nonetheless, it is quite steady. It is well demonstrated not only by the news regarding the Czech Republic, but also, for example, in the Czech media representation of Polish Catholicism, which in spite of appearances, is not that uniform at all.⁴¹ The fact that the information about the illness and later about the death of cardinal Miloslav Vlk was extensively covered by the media would not be so surprising, if it did not function together with a certain image that was being built thereupon in the media for more than two months, which bewildered not only the audience interested in the topic.

Also, the way the media decided to construct and present the studied image is rather unusual. The figure of the main protagonist definitely played its part in it: based on the news values⁴² one should consider him, from the Polish point of view, to be a member of the elite.⁴³ However, one should also point out that in the period in question cardinal Miloslav Vlk had not been the head of the Czech Catholic Church for almost 7 years and for the majority of the society he was merely an archbishop emeritus of Prague, which is considered relevant only by the minority. Nevertheless, this did not prevent him from actively participating as much as possible in the public life and openly criticizing various figures, even the most important ones in the country.⁴⁴ Despite the possible and obvious differences in the assessment of the significance of the protagonist, he is unarguably extraordinary due to the fact that he initiated and co-shaped the analyzed image himself. His openness about his illness was welcomed by the media as a clear invitation to cooperate. The cardinal explained his decision, which was controversial for some, to one of the journalists visiting him in hospital: "Pociťuji konkrétně, že my křesťané nejsme jen usmívající se letušky. Chci o této své zkušenosti informovat".⁴⁵

⁴⁰ Of course this does not refer to any media with Catholic profiles, which was already explained in the introduction to this study.

⁴¹ For more on this topic see: R. Rusin Dybalska, "Co Polák, to katolík? Kilka uwag o medialnym obrazie Polski i Polaków w Czechach", [in:] *Barwy słów. Studia lingwistyczno-kulturowe*, ed. D. Filar, P. Krzyżanowski, Lublin 2017, pp. 139–159.

⁴² Here the author refers to the classification by Galtung and Ruge, compare: J. Galtung, M.H. Ruge, "The Structure of Foreign News", *Journal of Peace Research* 2, 1965, pp. 64–90.

⁴³ On Czech and Polish cultural differences in media communication see: R. Rusin Dybalska, "Kilka uwag o różnicach kulturowych w komunikacji medialnej na przykładzie Polski i Czech", *Studia Slavistici* 7, 2011, pp. 161–173.

⁴⁴ Some commentators even claim that the cardinal as the primate emeritus was far more critical than when he was holding the highest function in the Czech Catholic Church. Compare e.g.: "Zemřel kardinál Vlk — člověk respektovaný, statečný a zásadový", <https://zpravy.tiscali.cz/zemrel-kardinal-vlk-clovek-respektovany-statecny-a-zasadovy-294807> (accessed: 1.07.2017).

⁴⁵ "I specifically feel that we Christians are not merely some smiling flight attendants. And I wish to share my experience in this respect" ("Stav kardinála Vlka...").

It seems that this confession should be approached in the context of the whole life and work of Miloslav Vlk, who, as the already quoted above Mariusz Szczygieł wrote, “for many years had been closer to life than many priests in Poland”.⁴⁶ The cardinal always emphasized that not only words matter, but also the power of examples, and he himself proved to be the best illustration of these words. “First, be human”,⁴⁷ these, on the other hand, are the words of Zbigniew Czendlik, a well-known and also media-wise Polish priest, ministering in the Czech Republic since 1992.⁴⁸ According to him, this is the only way to attract people to the Church, people for whom God has become the synonym for restrictions and bans. And it seems that this is exactly the way Czech media approached the cardinal: first as a human being who decided to share something extraordinary and thus became significant to them (that is, for the media). The position he held or his world-view became less relevant in this light. It is well demonstrated by various ways of talking about the protagonist after his death, messages referring to him as a layman, or by the way he was perceived by the readers who did not share his world-views.

The cardinal’s decision to disclose his illness had yet another consequence: it earned the status of headline news,⁴⁹ creating a certain framework for the coverage that followed, but most of all, it introduced a new topic in the media, namely, how to inform a patient and his close ones about a fatal disease.⁵⁰

And, last but not least, the way the studied image was constructed was equally extraordinary. According to the informational line imposed, in a way, by the main protagonist, there were no misunderstandings or confusion, on the contrary, the audience was constantly bombarded with updates, including medical details, regardless of whether they were reading tabloids or not. The most unusual in this respect seems the coverage of the funeral ceremony: it was provided in a format that could have easily appeared in Polish press. In most cases there was a precise coverage of all

⁴⁶ M. Szczygieł, *op. cit.*, p. 134.

⁴⁷ Cited after: M. Szczygieł, *op. cit.*, p. 130.

⁴⁸ Reverend Zbigniew Czendlik — one of the best known Catholic priests in Czechia, parish priest in Lanskrone. One of the reasons for his popularity are his unusual actions and opinions, e.g. whenever he can, he refuses to wear his cassock, since he believes that clergy should be distinguished by their deeds and not the clothes, also, he thinks that Bible study is boring, he suggests you should rather read it as a love letter. He was on numerous TV shows, both as a guest and a host. For more on this topic see e.g.: M. Zahradníková, Z. Czendlik, *Postel. Hospoda. Kostel*, Praha 2016; “Ksiądz dla Czecha. Polski duchowny robi furorę u naszych sąsiadów”, <http://www.nto.pl/magazyn/reportaz/art/4172971,ksiadz-dla-czecha-polski-duchowny-robi-furore-u-naszyc-sasiadow,id,t.html> (accessed: 1.07.2017).

⁴⁹ H.-B. Brosius, P. Eps, “Verändern Schlüsselereignisse journalistische Selektionskriterien? Framing am Beispiel der Berichterstattung über Anschläge gegen Ausländer und Asylanten”, *Rundfunk und Fernsehen* 41 1993, pp. 512–530.

⁵⁰ See e.g.: “KAMBERSKÝ: Nemoc kardinála Vlka — sdělení diagnózy jako výzva naší medicíny”, http://www.lidovky.cz/nemoc-kardinala-vlka-sdeleni-diagnozy-jako-vyzva-nasi-mediciny-p77-/nazory.aspx?c=A170124_122037_ln_nazory_sij (accessed: 1.07.2017).

the details, sources were presented with their full names together with their quotes, which resembles strategies used by the Polish media.⁵¹ Common people contributed to the story, co-authored by a great man, namely his friends, caregivers, doctors, which turned it in parts into a very personal account.

A sharp observer might notice elements that represent the Czech cultural cognitive style and contribute to this image.⁵² One can point to one such feature, namely the frequently repeated longer and shorter biographical notes about the protagonist of the image, appearing in most of the studied materials. Of course, their presence in news articles is nothing unusual, however, after having thoroughly read through all the articles used as the corpus here, one is under the impression that in most cases their authors wanted to be absolutely sure that the audience was aware, whom they were reading about. Another element is the information provided in the coverage of the funeral. The funeral ceremony took place in St. Vitus Cathedral, crowded with tourists and visitors during the day. Thus, one of the basic pieces of information provided to the audience was the access to the historic building on given dates and times, including referral for those especially interested in the topic to the dedicated information services in place.⁵³

The presented image generated yet another key event of a political nature. The decision of the Czech president Miloš Zeman not to attend the funeral of cardinal Vlk triggered a series of critical comments about the president, allowing his opponents to display their dissatisfaction. As it turned out, this event escalated further when the late cardinal was later refused the state decoration.

The image reconstructed in this study is extraordinary on many levels and is just one side of the media representation of Czech atheism. As it is clearly visible from the example described above, this image is far from uniform and is not always a faithful reflection of the well-established stereotype. Czech media seem not to be very consistent to that end and they will definitely surprise their audience on many occasions in future.

⁵¹ Compare: R. Rusin Dybalska, "Nedočkávi Poláci odhalili a vysvětili nedokončenou obří sochu Krista', aneb krátký příběh jistého mediálního obrazu" [in:] *Svět kreslený slovem*, ed. M. Balowski, Ústí nad Labem 2011, pp. 381–391.

⁵² A culturally accepted cognitive style, i.e. a specific way of thinking and reacting to new facts, which may lead to a completely different perception of a given event. For more on this topic see e.g.: J. Mikułowski-Pomorski, *Jak narody porozumiewają się ze sobą w komunikacji międzykulturowej i komunikowaniu medialnym*, Kraków 2006, pp. 225–259.

⁵³ Compare: R. Rusin Dybalska, "Świat po polsku i po czesku na przykładzie analizy wiadomości prasowych", [in:] *Dialog kultur VI*, ed. M. Průža, Brno 2011, pp. 224–238.

Appendix 1

Kardinál Vlk je vážně nemocný, má rakovinu plic

Bývalého nejvyššího představitele české katolické církve, kardinála Miloslava Vlka, čeká náročné období. Musí se podrobit chemoterapii, lékaři mu totiž diagnostikovali rakovinu plic. Chorobou vyvrcholily jeho déle trvající zdravotní potíže, jimiž trpí od jara loňského roku.

„Podstoupil (kardinál Vlk — pozn. red.) celotělové PET CT vyšetření a následnou bronchoskopii, která potvrdila tumor plic s metastázemi do kostí,“ informoval v neděli web kardinála Vlka. Bývalý pražský arcibiskup skončil koncem loňského roku v nemocnici kvůli srdečním potížím. Jenže i po propuštění ze špitálu neustávaly bolesti levého ramene, kardinál Vlk se proto nechal opět hospitalizovat a absolvoval další vyšetření. Lékaři nakonec potvrdili, že kardinál trpí rakovinou plic v pokročilém stadiu. Bývalý primas český prý reagoval na diagnózu smířeně. „Diagnózu přijal v klidu, a když mu ji sdělovali páni profesori, byl to on, kdo je podepíral a ujišťoval, že je na správné cestě, protože už vícekrát se mu zdálo, že odejít ‚tam‘ je to nejspřávnější řešení. Páni profesori byli trochu překvapeni...“ stojí ve zprávě.

V pátek propustili kardinála z nemocnice, Vlk je od té doby v domácím ošetřování. V současnosti pobývá na faře v pražském Karlíně, kde o něj pečují. Bude za ním docházet i lékařka. Bývalý pražský arcibiskup nyní čeká na léčbu, kterou mu připraví onkologové. „Je předán do péče profesora onkologické kliniky, kde pro jeho typ nádoru připraví chemoterapii,“ píše se na webu kardinála.

„Na jaře letošního roku jsem trochu cítil bolesti ramen. Nevěnoval jsem tomu příliš pozornost a rozvíjel jsem své bohaté pastorační aktivity dále,“ popsal na webu 30. prosince sám kardinál Vlk, když se poprvé o svém stavu vyjádřil obšírněji. Na podzim prý strávil kvůli potížím nějaký čas v lázních, ale jeho problémy se naopak zhoršily. Přidaly se závratě a především otok levého ramene.

Konec roku strávil v nemocnici

Na přelomu listopadu a prosince se i tak kardinál Vlk držel svého oficiálního programu a cestoval za věřícími po Evropě. Na Štědrý den jeho obtíže vygradovaly při sváteční tabuli v mužském fokoláre v pražských Strašnicích. Kardinálovi se podle jeho slov zatmělo před očima, cítil závratě a dramaticky mu stoupl tlak. Od stolu tak zamířil rovnou na II. Interní kliniku kardiologie a angiologie Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, stornoval kvůli tomu i naplánovanou půlnoční mši na farnosti v pražské Víněři.

V nemocnici si ho kvůli poruše srdečního rytmu nechali lékaři čtyři dny. Kardinál po návratu do domácí péče avizoval, že příhodu vnímá jako signál, aby zvolnil

náročné pracovní tempo. „Příliš jsem spoléhal na svou fyzickou kondici a vážné, dobře myšlené rady jsem nerespektoval,“ glosoval své potíže. Následně odvolal program na celý leden, aby se mohl plně soustředit na rehabilitaci. „Celý měsíc bude ve znamení toho, aby se uzdravil,“ sdělila serveru Lidovky.cz již dříve Hana Pohořalá ze sekretariátu kardinála.

Jenže do rekonvalescence nyní zasáhla rakovina, kardinála Vlka tak v nadcházejícím období čeká náročná léčba. Lze se jen domnívat, jestli během ní vystoupí na veřejnosti. V první řadě pro něj bude důležitý klid, aby měl na chemoterapii dostatek síly. „Pan kardinál děkuje za veškerou pomoc a podporu členům Díla Mariina (ekumenické hnutí, jehož lékaři kardinálovi pomáhají, pozn. red.), Arcibiskupství pražskému a všem, kteří jej podporují konkrétními skutky i modlitbou,“ stojí na webu Vlka.

Appendix 2

Vnitřní krvácení a převoz do nemocnice: Stav kardinála Vlka se prudce zhoršil

Zdravotní stav kardinála Miloslava Vlka, který trpí rakovinou plic s metastázami do kostí, se v pátek večer prudce zhoršil. Lékařům se ho ale během noci podařilo stabilizovat a kardinál není v přímém ohrožení života. ČTK to řekl farář z pražského Karlína Miroslav Cúth, který se o něj v poslední době staral. Čtyřiaosmdesátiletý Vlk je podle Cútha od pondělí v jedné z pražských nemocnic, kde podstupoval chemoterapii.

Cúth řekl, že chemoterapie musela být kvůli oslabení kardinálova organismu přerušena a Vlk byl kvůli vnitřnímu krvácení převezen z onkologického na metabolické oddělení. Dnes ráno už byl kardinál ve stabilizovaném stavu, uvedl karlínský farář s odvoláním na informace lékařů. „Rukama lékařů se udál zázrak,“ citoval Cúth kardinála. Podle něj Vlka v pátek v nemocnici navštívil pražský arcibiskup Dominik Duka.

Zdravotní problémy se u Vlka začaly projevovat zhruba na jaře loňského roku. Na podzim kardinál kvůli bolestem kloubů absolvoval lázeňské léčení. Po něm se ale jeho stav zhoršil, začala ho trápit silná bolest a otok levého ramene, trpěl závratěmi. Na štědrý den musel být hospitalizován na koronární jednotce pro poruchu srdečního rytmu. Po čtyřech dnech byl propuštěn, ale bolest levého ramene neustupovala. Podstoupil proto celotělové CT vyšetření a bronchoskopii, která potvrdila tumor plic s metastázami do kostí.

Pečovatelé prosí o modlitby

Koncem ledna s Vlkem telefonicky hovořil papež František a ujistil ho, že se bude modlit za jeho zdraví. Generální vikář Zdenek Wasserbauer v pátek odpoledne po-

žádal duchovní, aby na Vlka pamatovali ve svých modlitbách a při slavení eucharistie. „A také prosím, abyste o tom vhodným způsobem informovali ve svých farnostech a vyzvali věřící k modlitbám,“ uvedl s odkazem na informaci o zhoršení Vlкова zdravotního stavu.

I sdružení Cesta 121, které se o kardinála stará, prosí na svém facebookovém profilu o modlitby. „Milí přátelé, panu kardinálovi se v posledních hodinách prudce zhoršil zdravotní stav. Situace je vážná, pokud můžeme poprosit, podpořte ho modlitbou. Tolik se v minulých dnech těšil z množství přání a projevů podpory. Byl i přes vážnost diagnózy šťastný a užíval si láskyplného přijetí, jehož se mu dostalo v karlínské farnosti. Nyní vede těžký boj, který ho bolí, a potřebuje nás více než kdy před tím. Nenechme ho v něm samotného. Číslice 121 v názvu našeho sdružení odkazuje na text žalmu: ‚Obracím své oči k horám. Odkud mi přijde pomoc?‘ Pojdme ji panu kardinálovi přinést společně,“ stojí na facebookovém profilu spolku.

Vlk se narodil se 17. května 1932 v Líšnici na Písecku. Jeho život prošel řadou zvrátů. V roce 1968 byl vysvěcen na kněze. Po deseti letech mu ale komunisté odebrali tehdy požadovaný státní souhlas k výkonu kněžského povolání. Vlk pak sloužil mše tajně v malých skupinách věřících. Ač vzděláním historik, archivář a teolog, byl z politických důvodů nucen žít jako myč oken.

Na začátku 90. let byl jmenován biskupem v Českých Budějovicích, poté se na jaře 1991 po rezignaci Františka Tomáška stal hlavou českých katolíků. Od října 1994 je kardinálem. Úřadu pražského arcibiskupa se ujal 1. června 1991, jeho rezignaci přijal papež Benedikt XVI. v únoru 2010 a v pořadí 36. pražským arcibiskupem jmenoval Duku.

Lékaři jsou diagnózou zdrcení. Nemocného kardinála chodí ke karlínské faře povzbuzovat zástupy věřících.

Appendix 3

Zemřel kardinál Vlk. České katolíky vedl 18 let, politiky neměl rád

V 85 letech zemřel kardinál Miloslav Vlk. Na Facebooku o tom informoval kardinál Dominik Duka. Vlkův život prošel řadou zvrátů. Rodák z malé jihočeské vesnice byl pro komunisty nepohodlným knězem. Po revoluci se stal na téměř dvacet let hlavou českých katolíků a jako člen konkláve se zúčastnil volby papeže.

„Bože, přijmi duši svého pokorného služebníka, kardinála Miloslava Vlka, který dnes po těžké nemoci dobojoval svůj celoživotní zápas za lidskou svobodu a toleranci. Mílo, budeš mi lidsky i duchovně chybět (17. 5. 1932–18. 3. 2017),“ uvedl na Facebooku Dominik Duka. Vlk trpěl rakovinou plic.

O kardinála se během jeho nemoci staralo občanské sdružení Cesta 121. Jeho předseda Antonín Randa iDNES.cz řekl, že v posledních dnech bylo patrné postupné

zhoršování kardinálova stavu. „Zatímco před týdnem ještě byly možné návštěvy, tak v posledních dnech už moc ne,“ sdělil iDNES.cz.

Pražské arcibiskupství vyzvalo věřící k modlitbě za spásu duše zesnulého kardinála. Vážná nemoc se u kardinála Vlka začala projevovat zhruba na jaře loňského roku. O Vánocích se kardinálův stav zhoršil natolik, že musel být na několik dní hospitalizován. Nemoc mu lékaři diagnostikovali po Novém roce.

Vlk podstupoval chemoterapii v jedné z pražských nemocnic. Koncem ledna s Vlkem telefonicky hovořil papež František a ujistil ho, že se bude modlit za jeho zdraví.

Jako kdyby mi odešel otec, přijal zprávu ministr Herman

Přední politici přijali zprávu o Vlkově úmrtí s lítostí. „Odešel respektovaný člověk, který se nebál chovat podle svého svědomí,“ sdělil na Twitteru premiér Bohuslav Sobotka. Podle mluvčího prezidenta Jiřího Ovčáčka ve Vlkovi odešel člověk hluboké víry a pevných, nekompromisních názorů.

Ministr kultury Daniel Herman, který byl v první polovině 90. let Vlkovým sekretářem, informaci přijal s pocitem, jako by mu odešel otec. „Byl to nejen můj šéf, ale i velký duchovní přítel. Měl jsem ho velmi rád,“ řekl Herman ČTK.

„Byl to statečný zásadový chlap a velice jsem si ho vážil,“ řekl šéf ANO Andrej Babiš. „Vzdejme čest statečnému muži, který žil čestně a v pravdě, které věřil,“ uvedl na Twitteru předseda TOP 09 Miroslav Kalousek. „V čele s ním se církev vyrovnávala s následky komunistické diktatury a hledala místo v demokratické společnosti,“ napsal na Twitteru předseda ODS Petr Fiala.

Normalizaci strávil v nuceném ústraní

Vlk se narodil 17. května 1932 v jihočeské Líšnici na Písecku. Jeho životní cestu od mládí ovlivňovala politická situace v zemi. Po maturitě v roce 1952 mu nebylo povoleno dál studovat, a proto pracoval jako dělník v českobudějovické továrně.

Po vojně a částečném politickém uvolnění vystudoval archivnictví a v roce 1968 byl vysvěcen na kněze. Normalizační 70. léta kvůli kritickým postojům strávil v malých farnostech na Šumavě a ve středočeském Rožmitálu pod Třemšínem.

Cesta milovníka běžek do čela české římskokatolické církve nebyla přímá. Po deseti letech mu komunisté odebrali tehdy požadovaný státní souhlas k výkonu kněžského povolání. Ač vzděláním historik, archivář a teolog, byl z politických důvodů nucen žít se jako umývač oken v Praze. Později získal práci archiváře ve Státní bance československé. V období bez státního povolení Vlk sloužil mše tajně v malých skupinách věřících. Státní souhlas mu byl vrácen v lednu 1989.

Na začátku 90. let byl jmenován biskupem v Českých Budějovicích, poté se na jaře 1991 po rezignaci Františka Tomáška stal pražským arcibiskupem a hlavou českých katolíků. V říjnu 1994 ho papež Jan Pavel II. jmenoval kardinálem. Od roku 1991 do roku 2000 předsedal české biskupské konferenci.

Prezident Václav Havel mu v roce 2002 za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva propůjčil řád T. G. Masaryka. V dubnu 2005 se Vlk účastnil konkláve, které zvolilo papeže Benedikta XVI.

Stejný papež pak v únoru 2010 přijal Vlkovu rezignaci. Jeho následovníkem v čele české katolické církve a v pořadí 36. pražským arcibiskupem se stal Dominika Duka.

Z politiky byl zklamaný, sílu mu braly tahanice o restituce

Více než 18 let v úřadu primase českého hodnotil Vlk na svých stránkách kardinal.cz spíše kriticky. Mezi neúspěchy, které ale přičítel neochotě českých politiků, řadil odklad majetkového vyrovnání, církevní zákon, kauzu katedrály sv. Víta či neexistenci česko-vatikánské smlouvy.

„De facto jsem na rovině církevně-politické nedosáhl vlastně téměř nic,“ řekl v září 2009. K politické situaci i politikům byl vůbec kritický a svůj názor dává otevřeně najevo; před dvěma lety například řekl, že jeho zkušenosti s Václavem Klausem jako premiérem i jako prezidentem nejsou příliš pozitivní.

Mezi úspěchy katolické církve pod Vlkovým vedením patří práce církevní charity, také se výrazně zasloužil o ekumenickou spolupráci českých křesťanských církví. V roce 1993 stanul v čele komise zabývající se dílem a osobností Jana Husa. Přispěl tak k tomu, že Jan Pavel II. v roce 1999 vyjádřil lítost nad Husovou smrtí a přiznal mu místo mezi reformátory církve.

I v důchodu se však kardinál zajímal o společenské a politické dění, které komentoval na svém webu kardinal.cz. V souvislosti s loňským výročím 17. listopadu například napsal, že česká společnost se dodnes s komunistickým totalitním systémem nevypořádala.

„Po všech těch zločinech jsme je nechali dále „působit“. Nenazývali jsme pravým jménem to, co nám představovali jako „normální“. A ono z toho mnoho zůstalo. Například deformovat pravdu, bezostyšně lhát, nenávidět, krást atd., jak to často i dnes zakoušíme,“ uvedl s tím, že někteří politici stále komunisticky „normalizovaně“ myslí a pošlapávají ústavu.

Na počátku roku 2017 Miloslav Vlk oznámil, že trpí rakovinou plic a že podstupuje chemoterapii. Jeho stav se prudce zhoršil v polovině února.

Appendix 4

Stovky lidí se rozloučily s kardinálem Miloslavem Vlkem. Jeho tělo bylo uloženo do hrobky ve sv. Vítu

— Tělo zesnulého kardinála Miloslava Vlka bylo v sobotu po církevních obřadech uloženo do arcibiskupské hrobky v katedrále sv. Víta.

— Obřadu přihlíželo přes 2000 lidí.

— Zádušní mši sloužil pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka.

— Připomněl Vlkovu snahu o obnovu významu církve po převratu v listopadu 1989, to, že budoval úřad Arcibiskupství pražského, pomáhal při budování církevního školství a položil základy arcidiecézní charity.

V katedrále sv. Víta na Pražském hradě se v sobotu na dva tisíce lidí rozloučilo při zádušní mši se zesnulým kardinálem Miloslavem Vlkem.

Pohřeb ukončil poslední rozloučení s kardinálem, který zemřel před týdnem ve věku 84 let. Sobotní zádušní mši sloužil pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka.

Po církevních obřadech bylo tělo zesnulého kardinála uloženo do arcibiskupské hrobky v katedrále sv. Víta.

Duka připomněl Vlkovu snahu o obnovu významu církve po převratu v listopadu 1989, to, že budoval úřad Arcibiskupství pražského, pomáhal při budování církevního školství a položil základy arcidiecézní charity. "Loučíme se s pražským arcibiskupem, nástupcem kardinála Tomáška, kterému připadl úkol vystavět budovu církve ve svobodném, suverénním a demokratickém státě," řekl Duka.

Připomněl, že Vlk patřil ke generaci, která poznala "jak hnědou, tak rudou diktaturu", a to ho někdy vedlo k určité uzavřenosti. "A k ne zcela plnému pochopení, že demokracie je diskuse a tolerance vyžaduje mnohdy i kompromis tehdy, když absolutní a ideální řešení s přihlédnutím k druhým nejsou dosažitelná," řekl kardinál Duka.

V katedrále zazněl i úryvek z poslední vůle kardinála Vlka. "Do božích rukou a pod ochranný plášť Panny Marie poroučím celý svůj život, všechny své práce, vše, co jsem konal. Kam bude uloženo mé tělo, ponechávám na rozhodnutí jiným. Se všemi se loučím a těším se na shledanou," uvedl v ní.

Kázání před uložením do hrobu pronesl emeritní plzeňský biskup František Radkovský, který připomněl Vlkovo působení za socialismu, během něhož nesměl kázat a živil se například jako umývač oken nebo archivář. Obřady posledního rozloučení vedl olomoucký arcibiskup Jan Graubner.

Kromě zástupců dalších českých a moravských diecézí přijeli uctít kardinála Vlka také kardinálové z několika okolních evropských zemí, ale i z Thajska. Tamní arcibiskup kardinál Francis Xavier Kriengsak Kovitvanit je představitel hnutí fokoláře, k němuž se Vlk hlásil.

Na obřad přišli také někteří členové vlády, zejména z řad lidovců. Pohřbu se účastní ministr kultury Daniel Herman, ministr zemědělství Marian Jurečka a šéf strany Pavel Bělobrádek. Na místě byla i ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová (za ANO).

Ostatky kardinála byly po pohřbu uloženy v arcibiskupské kapli katedrály. Arcibiskupská kaple je jedinou kaplí nové části svatovítské katedrály s ostatky pražských arcibiskupů minulého století. Jsou v ní uloženy například ostatky kardinálů Františka Tomáška (1899–1992) a Karla Kašpara (1870–1941). Celé poslední rozloučení skončilo kolem 13.00.

Kardinál Vlk stál v čele českých katolíků v přelomové polistopadové době. Výrazně se zasloužil o ekumenickou spolupráci křesťanských církví v ČR. Pracoval na obnově zdevastovaných církevních struktur a usiloval o navrácení církevního majetku.

Na začátku 90. let byl Vlk jmenován biskupem v Českých Budějovicích, poté se na jaře 1991 stal hlavou českých katolíků. Od října 1994 byl kardinálem. Úřadu pražského arcibiskupa se ujal 1. června 1991, jeho rezignaci přijal papež v únoru 2010.

Usiloval o přiblížení katolické církve veřejnosti a po odchodu z čela české katolické církve se často kriticky vyjadřoval i k politické situaci a politikům. Historikové oceňují také jeho přínos k česko-německému dialogu a usmíření obou národů. Podle zástupců armády měl také velký podíl na obnovení duchovní služby v armádě.

V posledních měsících Vlk trpěl rakovinou plic, kterou u něj lékaři diagnostikovali po kardinálově částečném kolapsu na Štědrý den loňského roku. Lítost nad úmrtím kardinála Vlka vyjádřila řada českých politiků a osobností veřejného života. Papež František poslal pražskému arcibiskupovi Dominiku Dukovi v souvislosti s Vlkovým úmrtím soustrastný telegram.

“From window cleaner to cardinal”: The story of an extraordinary media image

Summary

The aim of this study is to present the story behind the media image recounting the final months in the life of the former primate of the Czech Republic, cardinal Miloslav Vlk. The analyses presented in this study are grounded in a corpus of texts consisting of 63 press articles published by Czech national dailies between 23 January and 26 March 2017. The image recreated on their basis has become extraordinary not only due to the fact of its very existence within the perception of the world promoted by Czech media, but also because of the way it was constructed and presented to the audience. One must not underestimate the role of the main protagonist of the analyzed image, who became one of its authors himself.